

Dobeles novads

Bukaišu pagasts

Publicēts: 09.10.2022.

Augstkalnes un Bukaišu pagastu apvienības pārvalde

[+371 29336951](tel:+37129336951)

Bukaišu klientu apkalpošanas punkts

[+371 29284561](tel:+37129284561)

Vispārīga informācija	
Platība	66,75 km ²
Iedzīvotāju skaits	598 (uz 01.01.2022.)
Lielākās apdzīvotās vietas	Bukaiši

Bukaišu pagasts robežojas ar Lietuvas Republikas Žagares pilsētu.

Ūdeņi – cauri Bukaišiem tek Tērvetes upes mazās pietekas Skujaine, Cērpaine, Svēpaine, Svētaine un Reņģe. 22 ha aizņem ūdenskrātuves - dīķi uz Skujaines upes, iecienīta makšķernieku vieta.

Vēsture

Visvecākās liecības par cilvēku aktivitātēm Bukaišu pagasta teritorijā attiecināmas uz II g.s.p.m.ē. , kad plašo mežu ieskautajā ozolu birzī, izveidota svētvietā ar akmeņiem un upuraltari. Ozolu zaros bijušas zīmes, ka pats Pērkons nolaidies zemē un uzklaudis upuru lūgšanas. Vēl ap 1900. gadu apkārtnē bijis daudz ozolu, bet pirmais Līvens līcis tos izcirst. Agrā, vidējā un vēlā dzelzs laikmeta pēdas atrastas Ķīzuļu, Kvietu, Lielogļu, Atvašu, Mazgarbu, Strikaišu un Centra senkapos. Līdz 1562.gadam Bukaiši piederējuši Livonijas ordenim. Ap 1600.gadu šīs zemes nodotas kādam Fockam, no kā arī cēlies vēlākais pagasta nosaukums Fockendorf. Domā, ka viņš cēlies no latviešu Brukņu ģimenes, kurai kādreiz piederējis šis apvidus. Brukņu ģimene uzņemta muižniecībā un tiem dots vārds 'von Brucken genannt Fock'. Domājams, ka nosaukums Bukaiši cēlies no agrākajiem īpašniekiem Brukņām.

Vecākais dokuments, kurā minēts Bukaišu pagasts, ir no 1605.gada.

Ap 1700. gadu novads pieder Kurzemes – Zemgales hercogistei.

1795.gadā Krievijas ķeizariene Katrīna II atdāvina Bukaišu un Mežmuižas muižas ar pieguļošajām zemēm Oto von Hovenam.

19.gs I pusē Bukaiši nonāca pirmo Līvenu īpašumā, kuri izbūvēja plašu muižas centru ar dīķiem un apstādījumiem, kuri vēl ir saglabājušies. Muižas laikos Bukaišu novada teritorija bijusi 8947 desetīnas, no kurām 4333 desetīnas bijušas muižas zeme (meži 1856 desetīnas), bet 4614 desetīnas zemnieku zemes (meži 259 desetīnas). Pavisam bijušas 79 zemnieku mājas. Meži, galvenokārt lapu koku, ievērojamākā daļa no tiem pārvērsta par Bukaišu muižas Iršu dārzu. Tika uzcelta lepna muižas pils, kuru 1905.gada nemieru laikā nodedzināja. Ķieģeļus no pirmā pils drupām apkārtējie zemnieki vēlāk izmantoja savu māju celtniecībai. Reizē ar pils celtniecību tika iežogota teritorija meža zvēru audzēšanai, to nosauca par Iršu dārzu. Blakus tam tika celta medību pils – „Mežvidi”, tā saglabājusies līdz mūsdienām. Kara laikā, kad pagasta skolas mājai sašāva sienu, tajā gandrīz gadu notika mācības. Pirmais Līvens izveidoja arī trīs mākslīgus ezerus, no kuriem daļēji saglabāties viens pie muižas pārvaldnieka mājas „Lidoņiem”. . Pirmā izveidotās trīs pusmuižas tagad izveidojušies mazciemi – Kārklumuižā, Rociņas un Medne.

Pagastā skola pastāv no 1847.gada un tās vēsturei veltīta 3.5.apakšnodaļa. Bukaišos bija ne tikai pazīstama pagastskola, bet arī doktorāts, kuru 1736.gadā dibināja ārsts un publicists Fridrihs Friče. No 1816.gada līdz 1830.gadam Bukaišos strādāja ārsts, komponists un dzejnieks Kārlis Bursi (1791. – 1870.), izbēgušā franču hugenota pēctecis, kurš sarakstījis atmiņu krājumu par Ludvīgu van Bēthovenu, ar kuru jaunībā draudzējies. Ar Bukaišiem un vietējo skolu saistītas arī daudzu citu ievērojamu cilvēku dzīves.

Šeit dzimis arhitekts un būvzinieris Kristaps Morbergs (1844. – 1928.). Viņa dzimtās mājas ir „Lielstrikaiši”. Izglītība iegūta pašmācības ceļā.

Bakteriologs Jānis Roberts Vāgners (1861. – 1890.) dzimis Bukaišu pagasta „Druķos” muižas vakara ģimenē, vēlāk dzīvojis „Jānaišos”. Beidzis vietējo skolu un Tērbatas Veterināro institūtu. Izdarījis nozīmīgus pētījumus jauno ienāšu apkarošanā. Pats inficējoties mirst.

Bukaišos dzimis arī ievērojamais agronoms un pedagogs Pauls Dermanis (1898. – 19 .). Viņa dzimtās mājas ir „Ķīši”, ieguvis labu izglītību, bijis LU profesors.

Ķīmiķis Alfrēds Leviņš (1897 – 1975.) dzimis Bukaišu pagasta „Ievulaišos”. Mācījies vietējā pagastskolā no 1907. – 1911.gadam, ieguvis labu izglītību, bijis profesors LPSR ZA Neorganiskās ķīmijas institūtā.

Rakstnieks Roberts Sēlis (1884.- 1973.) dzimis „Mašmelēs” kalpu ģimenē. Divus gadus mācījies pagastskolā, apguvis

galdnieka arodu, literatūrā bijis autodidakts. Viņa darbos ir konkrēti fakti par Bukaišu pagasta vēsturi.

Konstruktors, lidotājs un žurnālists Herberts Cukurs (1900. – 1965.) pēc lidojuma uz Gambiju (1933.gadā) 1935.gadā saņēma Bukaišu pagasta „Lidoņus”. Šī ēka ar nelielu zemes platību tika piešķirta viņam kā balva. Tagad tajā darbojas Bukaišu pagasta padome.

Zemgale visos laikos tomēr vairāk ir bijusi maizes klēts, nevis ievērojams kultūras centrs. 1913.gada Rīgas Lauksaimniecības centrālbiedrība ir publicējusi datus par saimniecisko stāvokli 51 Bukaišu pagasta zemnieku saimniecībā. Visdzīvotspējīgākās izrādījās vidējās zemnieku saimniecības ar 40 – 50 ha zemes platību, kur īpašnieks un viņa ģimenes locekļi maksimāli strādājuši paši. Saimniecības Bukaišos 1912.gadā bija samērā labi nodrošinātas ar tehniku, labību kūla ar kuļmašīnu, 42 no 47 saimniecībām izmantoja zirgu vilkmes plāvējus. Vidēji saimniecībā bija 6 zirgi un 12 govīs. Tomēr zemnieki tirgum galvenokārt ražoja labību, piensaimniecība bija tikai otrajā vietā. Pagastā bija darba roku deficīts, tāpēc katra otrā saimniecība Žagarē (Lietuvā) nolīga strādniekus no Kauņas guberņas.

Dažādos vēstures pagriezīnu mirkļos Bukaišu pagasta teritorija un cilvēki daudz cietuši. Tā 1905.gadā, kad zemnieki nodedzināja Firsta Līvena stalto pili, sodīt viņus ieradās soda ekspedīcija. Pirmā pasaules kara laikā pagasts nonāca vācu okupētajā daļā.

Saimniecisko un kultūras uzplaukumu Bukaiši piedzīvoja tā saucamajos Ulmaņa laikos, kad pagastā attīstījās jaunsaimniecības un dibinājās dažādas biedrības. Aktīvi darboties sāk jau 1889.gada 24.aprīlī dibinātā Bukaišu Labdarības biedrība.

Dažādos materiālos vēl minētas:

Bukaišu krājaizdevu sabiedrība, kas dibināta 1886.gadā, kam kopā ar

Bukaišu sadraudzīgo biedrību ir savs nams (celts 1901.gadā), kurā no 1955.gada līdz 2014. gadam atrodās Bukaišu pamatskola ;

Patērētāju biedrība „Arājs”, kas dibināta 1920.gadā;

Bukaišu lopu pārraudzības biedrība „Rīts”, kas dibināta 1926.gadā,

Bukaišu savstarpējās uguns apdrošināšanas biedrība, dibināta 1910.gadā;

Bukaišu pagasta piensaimnieku sabiedrība, dibināta 1921.gadā, kurai ir savs nams un kopmoderniecība.

Šajā biedrībā aktīvi darbojās 62 zemnieku saimniecības: Bukaišu muiža, Lielsaulitēni, Dagļiši, Veirokas, Lusaiši, Čēmaiši, Čakši, Dagļiši un citas. Tiek noorganizētas krejotavas „Lāčplēši” Mednes pusē un „Viesturi” Sņiķeres pusē. Darba rezultātā Bukaišu moderniecības sviests izpelnījies augstāko novērtējumu: no Anglijas atsūtīts grezns Goda diploms. Pienotava nodegusi 1944. gada 21. augustā. Vien moderniecības direktora Jēkaba Tenteļa dēstītie četri ozoli vēl liecina par tiem laikiem.

1935. gadā Bukaišu pagastā dzīvoja 1853 cilvēki. Līdz 1940. gadam pagasts atradās Jelgavas apriņķī un tā platības sasniedz 9999 ha, no tās lauksaimnieciski izmantojamā zeme 9663,2 ha.

Līdz 1940. gadam pagastā darbojās Bukaišu – Sņiķeres evaņģēliski luteriskā draudze. Baznīca bija 7km tālajā Sņiķeres centrā, tā kara gados nodega un vairs nav atjaunota. Ar 1986. gadu Bukaišos atjaunota evaņģēliski luteriskā draudze, tā izvietojusies „Indrānu” lūgšanas namā. Darbojas Svētdienas skola, to apmeklē 42 bērni.

Bukaišu pagastu smagi skāra Otrais pasaules karš, 1941. un 1949. gada deportācijas. 1949. gadā pagastā bija 93 bezsaimnieka mājas.

1944. gada rudenī kara darbības rezultātā tika nopostītas 24 saimniecības, un pēc tam pagasta teritorijā tika izveidotas divas ciemu padomes: Skuju („Mazveirokās”) un Bukaišu („Kļāvās”). „Lidoņos” bija slimnīca, „Stallēnos” invalidu nams, „Jānaišos” slimnīcas palīgsaimniecība (2ha zemes, 2 govīs, 2 zirgi, 2 cūkas). „Tariņos” patērētāju biedrības saimniecība,

„Saulitēnos” mašīnu iznomāšanas punkts.

1949.gada pavasarī Bukaišos izveidoja 6 kolhozus, kuri laika gaitā saplūda vienā kopsaimniecībā, kuru nosauca Suvorova vārdā (1961.gada 5.martā). Pateicoties kolhoza un tā ilggadējā priekšsēdētāja A. Kurzemnieka atbalstam, attīstās pagasta skola un kļūst par vienu no slavenākajām rajonā. 90.gadu sākumā kolhozs tiek pārveidots par paju sabiedrību „Bukaiši”, bet 1994.gada jūnijā tiek paziņots par tās likvidāciju.

Pašlaik pagasta teritorija ir 6668ha liela. Tajā atrodas doktorāts, pasts, aptieka, 5 veikali, bibliotēka ar filiāli skolā, 3 kapi un lūgšanas nams. Šodien ievērojamākais kultūras centrs ir skola, kas atrodas 3km no tagadējā pagasta centra.

1901. gadā pagastā uzcēla tiem laikiem lepnu biedrības namu, kurā no 1953. gada līdz 2014.gadam darbojās Bukaišu pamatskola, šobrīd ēkā darbojas Augstkalnes vidusskolas struktūrvienība Bukaišu skola.

Bukaišu biedrības nams. Blakus esošajā skolā skolēnu apmācība sākusies 19.gs.vidū. Šajā ēkā mācības notika kopš 1953.g.

Piemiņas akmens rakstnieka Roberta Sēļa dzimtajās mājās

Dažādos vēstures pagrieziena mirkļos iedzīvotāji daudz cietuši (muižas laikos, 1905.g., I un II pasaules karā, 1941.g. un 1949.g. deportācijās, karu beigās emigrācijā devušies, pēc kariem ieradušies gan migranti, gan imigranti), tādēļ pamatiedzīvotāju ir maz.

NVO

Biedrības

Skaties tālāk - Maija Strazda (26383917, bukaisi@inbox.lv)

<https://www.dobele.lv/lv/bukaisu-pagasts>